

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 23/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä syyskuuta 2007 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 47/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokun-

nan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö
- professori Tuomas Ojanen
- professori Teuvo Pohjolainen
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia sekä kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia.

Puitepäätöksen täytäntöönpanossa ehdotetaan sovellettavaksi valtiosopimusten voimaansaattamisessa käytettyä tekniikkaa siten, että täytäntöönpanolaki on valtiosopimusten niin sanottujen sekamuotoisten voimaansaattamislakien kaltainen sekamuotoinen täytäntöönpanolaki. Lailla säädetään puitepäätöksen säännökset Suomessa lakina noudatettaviksi ja annetaan eräitä lähinnä menettelyä koskevia ja tarkentavia asiasisältöisiä säännöksiä.

Puitepäätöksen perusteella toisen EU:n jäsenvaltion tuomioistuimessa määrätty menettämisseuraamus pannaan Suomessa täytäntöön sellaisenaan. Vastaavasti Suomen tuomioistuimen määräämä menettämisseuraamus voidaan lähettää täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon. Täytäntöönpanolaki sisältää säännöksiä toimivaltaisesta viranomaisesta, toisen jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta Suomessa ja muutoksenhausta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 24 päivänä marraskuuta 2008.

Eesityksen säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotettua täytäntöönpanotekniikkaa arvioidaan perustuslain 8 luvun säännösten näkökulmasta ja

todetaan, että perustuslakivaliokunta on hyväksynyt ehdotetun kaltaisen tekniikan EU-sakko-täytäntöönpanolain yhteydessä. Muutoksenhaun osoittamista oikeusrekisterikeskuksen tekemästä päätöksestä hallinto-oikeuden asemesta käräjäoikeudelle tarkastellaan perustuslain 98 ja 99 §:n säännösten valossa tuomioistuinlaitoksen perusrakenteesta ja tuomioistuinten tehtävistä. Lisäksi sääntelyä arvioidaan perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja perustuslain 1 §:n täysivaltaisuus-sääntelyn kannalta. Perusteluissa katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Puitepäätöksen täytäntöönpanotapa

Esityksessä ehdotetaan EU:n konfiskaatiopuitepäätöksen täytäntöönpanotavaksi valtiosopimusten voimaansaattamisessa käytetyn niin sanotun sekamuotoisen voimaansaattamislain kaltaista sekamuotoista täytäntöönpanolakia. Perustuslakivaliokunta on tämän puitepäätöksen kanssa samankaltaisen sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanosääntelyn yhteydessä katsonut, ettei tällaisen tekniikan käyttämiselle sinänsä ole valtiosääntöoikeudellista estettä (PeVL 50/2006 vp, s. 2/I). Valiokunta kuitenkin korosti, että muun muassa yleiset vaatimukset perusoikeuksia koskevan sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta samoin kuin hyvästä lainkirjoittamistavasta edellyttävät Euroopan unionin säädösten sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön pääsääntöisesti EU-säädösten asiasisältöä vastaavilla kansallisilla säännöksillä. Blankettimuotoista tekniikkaa voitiin sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä käyttää, koska sen säännökset olivat yksityiskohtaisia ja tarkkoja ja koska puitepäätöksen lakina voimaan tulevat säännökset muodostivat yhdessä täytäntöönpanolakiehdotuksen asiasisältöisten säännösten kanssa rikosprosessuaalista yhteistyötä

sääntelevässä yhteydessä sellaisen kokonaisuuden, joka täytti täytäntöönpanosääntelylle asetettavat yleiset vaatimukset.

Konfiskaatiopuitepäätös rinnastuu menettelyjensä ja muun sisältönsä osalta sakkopuitepäätökseen. Ehdotettu sääntelykokonaisuus täyttää täytäntöönpanosääntelylle asetettavat yleiset vaatimukset. Sekamuotoisen täytäntöönpanotekniikan käyttämiselle ei perustuslakivaliokunnan mielestä siten tässä yhteydessä ole valtiosääntöoikeudellista estettä. Valiokunta korostaa kuitenkin, että puitepäätösten toimeenpano kansalliseen lainsäädäntöön otettavien asiasisältöisten säännöksiin on perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen ja hyvän lainkirjoittamistavan kannalta yleensä perustellumpaa.

Oikeus tulla kuulluksi

Oikeusrekisterikeskus voi 1. lakiehdotuksen 6 §:n mukaan ratkaista toisen jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan asian varaamatta päätöksen kohteena olevalle henkilölle tilaisuutta tulla kuulluksi, jollei ole todennäköistä, että asiassa tulee sovellettavaksi jokin kieltäytymisperuste. Tilaisuutta ei kuitenkaan tarvitse varata, jos se on selvästi tarpeetonta tai jos on syytä olettaa,

että se saattaa vaarantaa päätöksen täytäntöönpanon.

Oikeus tulla kuulluksi sisältyy perustuslain 21 §:n 2 momentissa nimenomaisesti mainittuihin hyvän hallinnon takeisiin. Säännös ei kuitenkaan estä säätämästä näihin takeisiin vähäisiä poikkeuksia (HE 309/1993 vp, s. 74/II). Perustuslakivaliokunta on katsonut sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanosääntelyn yhteydessä, että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusajatuksena oleva tietynasteinen luottamus toisten jäsenvaltioiden oikeusturvajärjestelmiin perustele osaltaan oikeuteen säädettävää poikkeusta. Lisäksi kuulemismahdollisuuden epäämistä lievensi mahdollisuus hakea muutosta oikeusrekisterikeskuksen päätökseen valittamalla käräjäoikeuteen (PeVL 50/2006 vp, s. 3).

Ehdotetun sääntelyn taustalla on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttaminen. Oikeusrekisterikeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Tampereen käräjäoikeu-

teen. Sääntely ei muodostu perustuslain kannalta ongelmalliseksi.

Muutoksenhaku

Oikeusrekisterikeskus on hallintoviranomainen. Sen päätökseen saa 1. lakiehdotuksen 8 §:n mukaan hakea kuitenkin muutosta valittamalla Tampereen käräjäoikeuteen. Tällainen perustuslain 98 ja 99 §:n säännösten kannalta poikkeuksellinen järjestely on tässä tapauksessa perusteltua sen vuoksi, että muutoksenhakuasteessa arvioinnin kohteena ovat ennen kaikkea puitepäätöksessä tarkoitetut kieltäytymisperusteet, jotka ovat luonteeltaan rikosoikeudellisia (PeVL 50/2006 vp, s. 3/II).

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Jacob Söderman /sd
jäs. Tuomo Hänninen /kesk
Ulla Karvo /kok
Esko Kiviranta /kesk
Kari Kärkkäinen /kd

Ville Niinistö /vihr
Mikaela Nylander /r
Tuula Peltonen /sd
Veijo Puhjo /vas
Ilkka Viljanen /kok
Antti Vuolanne /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.